

25.05.2018

Literaturoznawstwo

(Nie)przygotowani. Metafora szkoły w polskiej poezji współczesnej

Autor/Redaktor: Kamila Marta Czaja

Wydawnictwo: Uniwersytet Śląski w Katowicach

ISBN: 978-83-226-3286-4

Książka podejmuje temat wykorzystania w poezji wielkiej metafory ŻYCIE TO SZKOŁA. W celu możliwie szerokiego ujęcia tytułowego problemu w publikacji przywołano kilkaset wierszy i tekstów piosenek autorstwa kilkudziesięciu twórców — od utworów z dwudziestolecia międzywojennego, stanowiących istotną tradycję dla późniejszych ujęć, po tomiki reprezentantów roczników dziewięćdziesiątych. Pierwsza część, *Etapy*, poświęcona została sposobom użycia metafory szkoły w poezji dwóch okresów: lat 1945-1989 i po roku 1989. Chronologiczne ujęcie pozwala ukazać międzypokoleniowe podobieństwa i różnice w wykorzystaniu szkolnych elementów w funkcji metaforyzującej. W części drugiej (*Tematy*) zaprezentowano elementy szkolnej rzeczywistości (przybory, typy szkół i etapy edukacji, nauczycieli i uczniów, rozkład zajęć, sposoby kontroli osiągnięć), które budują metafory, umożliwiając zwerbalizowanie w poezji wielu doświadczeń egzystencjalnych (miłości i śmierci, przeszłości, teraźniejszości i przyszłości, poznania samego siebie czy Innego). Zarówno ponadczasowość szkoły jako wielkiej metafory, jak i zmieniające się z czasem strategie metaforyzacji składają się na wielofunkcyjność tego rodzaju twórczych praktyk, które pozwalają uchwycić liczne aspekty życia.

Książka podejmuje temat wykorzystania w poezji wielkiej metafory ŻYCIE TO SZKOŁA. W celu możliwie szerokiego ujęcia tytułowego problemu w publikacji przywołano kilkaset wierszy i tekstów piosenek autorstwa kilkudziesięciu twórców — od utworów z dwudziestolecia międzywojennego, stanowiących istotną tradycję dla późniejszych ujęć, po tomiki reprezentantów roczników dziewięćdziesiątych. Pierwsza część, *Etapy*, poświęcona została sposobom użycia metafory szkoły w poezji dwóch okresów: lat 1945-1989 i po roku 1989. Chronologiczne ujęcie pozwala ukazać międzypokoleniowe podobieństwa i różnice w wykorzystaniu szkolnych elementów w funkcji metaforyzującej. W części drugiej (*Tematy*) zaprezentowano elementy szkolnej rzeczywistości (przybory, typy szkół i etapy edukacji, nauczycieli i uczniów, rozkład zajęć, sposoby kontroli osiągnięć), które budują metafory, umożliwiając zwerbalizowanie w poezji wielu doświadczeń egzystencjalnych (miłości i śmierci, przeszłości, teraźniejszości i przyszłości,

poznania samego siebie czy Innego). Zarówno ponadczasowość szkoły jako wielkiej metafory, jak i zmieniające się z czasem strategie metaforyzacji składają się na wielofunkcyjność tego rodzaju twórczych praktyk, które pozwalają uchwycić liczne aspekty życia.

Spis treści

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp(ny kurs)	9
Metafora szkoły	11
W polskiej poezji współczesnej	18

CZĘŚĆ I. ETAPY

ROZDZIAŁ 1. Wychowanie do życia w reżimie: „wagarowicze” i „buntownicy” (1945-1989)

Praca domowa z wojny	37
PRL – Państwo Regulujące Lekcje	46
Apolityczne wiersze epoki politycznej	49
Lekcje (nie tylko) religii	58
Noblistka „w szkole świata” i w świecie szkoły	62
Absolwenci – rocznik 1968	65
Buntownik z lekcji śpiewu	79
Rok szkolny 1988/1989	82
Jak przeżyć szkołę: strategie	83

ROZDZIAŁ 2. (Po)nowoczesny system edukacji: „starszaki” i „nowi” (po roku 1989)

„Oblewanie” wolności	87
„Starszaki”, czyli (dys)kontynuacje	91
Wieczny początkujący	99
„Zawieszeni”, czyli „z kim się bawić?”	103
„Nowi”, czyli „przeciw, a nawet za”	109
„Poety-belfra” lekcje sabotażu	115
(De)scholaryzatorzy	119

CZĘŚĆ II. TEMATY

ROZDZIAŁ 3. Przedmioty do przedmiotów, czyli wyprawka szkolna

Wyprawka przed wyprawą	127
Poeci w mundurkach, z tornistrem przez świat	127
Długopisy wierszopisów	134
„Humor” zeszytów	142

Ala ma kota i wzięcie	147
Pakować się rozważnie	164

ROZDZIAŁ 4. Informator kandydata, czyli typy szkół i etapy edukacji

„A życia ile się trzeba uczyć?”	169
Przedszkolne „zabawy”	170
Katalog szkół	179
Niewygodna pierwsza klasa (i kolejne)	186
Studia o poezji – poezja o studiach	194
Kształcenie ustawiczne: blaski i cienie (z przewagą cieni)	213
Od przedszkola do doktora (i dalej)	218

ROZDZIAŁ 5. Studiowanie tableau, czyli nauczyciele i uczniowie

(Nie)zbadany nauczyciel	221
Panowie (i panie) od umierania	223
Nauczyciele (nie do) życia	236
Kadra poza szkołą	246
Z Innym w ławce	250
„Nasze klasy”	258
W uczniowskim stroju	265
„Panody” i inne wiersze	274

ROZDZIAŁ 6. Wszystko zgodnie z planem, czyli harmonogram zajęć

Rozpoczęcie (roku szkolnego). (Se)lekcje	279
Lekcja 1: język polski	284
Lekcja 2: historia	300
Lekcja 3: religia	307
Lekcja 4: języki obce	310
Blok matematyczno-przyrodniczy.	316
Po lekcjach. Zajęcia dodatkowe	320
Czas na przerwę	335
Dzień Wagarowicza, czyli (nie)usprawiedliwieni	338
(Wieczne) wakacje	343
Lekcja na całe życie	347

ROZDZIAŁ 7. Sesja zwana życiem, czyli sposoby kontroli osiągnięć

„Klasówka z metafory”	351
Kartki o kartkówkach (i wypracowaniach)	352
Dyktat dyktand	357
Pytanie o odpytywanie	360
Egzegeza egzaminu	369
Z dzienniczka	390
„Śmierć na pięć?”	394
Zakończenie. Powtórzenie wiadomości (dobrych i złych)	399
Bibliografia	405
Indeks utworów	431

Biuletyn Polonistyczny

Indeks nazwisk	445
Streszczenie	457
Résume	459
Summary	461

Rok publikacji: 2018

Strony: 464

Słowa kluczowe: szkoła, metafora, polska poezja współczesna

Autor: Kamila Marta Czaja